
CAPUT XX.

De morbis, qui aliis superveniunt, aut in alios mutantur.

Pag. 158. l. 21. *Capitis & ventriculi consensus.*] Ut dolor capitis vomitum non raret, ita ventriculus male se habens, sive a flatibus, sive ab acribus humoribus, imo & jejuno, diurnam saepe cephalicam excitare solet. Interea notatu dignum est, licet hoc, saepe sic se habere inveniatur, ventriculi ipsius tamen male affecti non est signum certum & definitum.

Pag. 159. l. 7. *Συμπλοκαί instrumenta sunt.*] Tristissima hujus veritatis exempla praebuerunt globi ictus ex sclopeto expulsi, & plurium animalium morsus venenati; at instar omnium morsus canis rabidi, ubi a vulnere admodum levi inflicto, summâ licet peritiâ curato, & demum sanato, nunc ocysus, nunc serius, horrenda plane mala supervenisse, nemo est, qui ignorat.

Pari etiam ratione patet, quod si circa ganglionem haereat acre aliquod malum, omnes rami inde nati, & forsan multi alii convelluntur, & hoc quam citissime. Si vero Ramulus
P tan-

tantum singularis afficiatur, more aurae frigidae, secundum nervi progressum, ad ganglionem tendit iste ipse de hac re sensus, & statim omnes muscoli, qui ad eum pertineant, se convulsos exhibent; & dein ab horum spasmis, irritata stirpe nervosa, per totum corpus diffunditur malum, & hoc tam celeriter, ut vix nisi ex aegri ore cognoscendum potuerit.

Pag. 159. l. 12. *Partium autem vicinia.*] Quocirca in gravi ophthalmiâ licet unus tantum oculus afficiatur, convenit ambos obtenebrare, motus enim sani dolentem turbat. Similiter ex anatomicis scriptoribus patet arterias phrenicas multos ramos ad hepar dimittere, unde inflammato hepate laborat diaphragma, cui nisi cito succurratur, cito fit paraphrenitis; & vice versa diaphragmate inflammato, aut spasmis graviter affecto, hepatis morbos modo acutos, modo longos supervenire satis notum est.

Pag. ead. l. 21. *Qui aliis superveniunt, aut in alios mutantur.*] Huc spectat materies purulenta, biliosa, acris, melancholica ab Hepate, Pancreate, vel Liene in alias partes expulsa; quae dolores, inflammationes, diarrhoeas, dysenterias inducendo, varios morbos excitat.

Interea nec id praeterire oportet, quod vix ullae in tota arte medendi majores difficultates sese medico obviam praebuerint, quam quae nonnunquam aut symptomatibus, per vices omnino inexpectatas, in alia & diversa quidem mu-

mutatis, tribuendae sunt, aut quae nonnunquam a morborum metamorphosi, quasi novas species atque formas prae se ferentium, ortum suum habuerunt.

Horum unum aut alterum exemplum hoc loco memorasse non alienum erit. In mali moris variolis, quae perpetuis vigiliis, delirio, aliisque ejusmodi *symptomatibus* comitatae erant; si post idoneas exinanitiones, quae ad haec mala allevanda necessario institutae fuerant, placide & diu dormiat aegrotus, tandemque expurgiscens ad se redeat; res in vado poni videtur: at *acutissimi* hic opus est *judicii*; etenim, si aeger ille per plures horas placido somno fruens, & demum, vigil ad somnolentiam videatur proclivis, simulque largi, licet calidi adfuerint sudores; talis symptomatum mutatio, ut ut fausti ominis spes alat, admodum anceps est & lubrica; eo quod hujusmodi aeger, nisi jusculis idoneis, temperatis cardiacis, aut, si opus sit, & fortioribus stimulantibus, atque impositis vesicatoriis, illico succurratur, circa tempus abscessus persaepe autem citius, morietur.

Porro nec minus falli viros quosdam, medicamentariorum potius quam medicorum nomine dignos, mihi vidisse contigit: qui sub pleuritis vigore crediderant morbum leniri, quia lenior evasit dolor; fiebat autem interea malum priori pejus: utpote pleuritis nunc in peripneumoniam transierat: quae per signa sibi propria cognoscatur; qualia sunt respiratio frequens & difficilis, thoracis gravitas anxia, pulsus mol-

lis, creber, & debilis cum genis rubentibus; quae omnia sanguinem in pulmone fisti clare docent.

Pari etiam ratione, si quando symptomata testentur morbi cujusdam inflammati causam materialem se in fauces transtulisse posse, nullo tumore externo apparente, nullisque interea praesentibus signis suppurationis benignae in his aut vicinis locis brevi futurae; anginam periculosissimam & plerumque lethalem instare; periti est medici officium, sine mora, pro certo annuntiare.

Pag. 159. l. 27. *Liberationem morbi promittunt.*] Similiter jecinore & ejus vesicâ seu bile nimia oneratis, seu alia ratione modoque obstructis, lien fit tumidus & hebes; restituto autem fortè fortuna humorum fluxu, obtuse dolet. Bonum itaque hoc ictericis signum praecipue iis specie inflammata laborantibus. Neque alio modo evenit in phrenitide, ubi stupor, gravitas, vel dolor in brachiis repentinò orti, materiam fluxam reddi, eamque ad cor per venas ferri indicant, & proinde felicem mali terminationem praefagiunt.

CON-